

Warszawa, dnia 14 grudnia 2001 r.

Opinia prawna
w sprawie wniosku Zarządu Głównego Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego
Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego, skierowanego
do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt. K. 42/01)

Stosownie do zlecenia z dnia 21 listopada 2001 r. uprzejmię przedstawiam opinię w sprawie wniosku Zarządu Głównego Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i gazowniczego z dnia 23 października 2001 r. o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 45 ust. 5 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 z późn.zm.), zwanej dalej „ustawą”.

Zdaniem Wnioskodawcy, zaskarżony przepis jest niezgodny z art. 2 i art. 22 Konstytucji, ponieważ:

- 1) pozostaje w sprzeczności z innymi przepisami ustawy, a zwłaszcza z art. 45 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 4,
- 2) wymaga od adresatów świadczenia niemożliwego,
- 3) obowiązek w nim określony pozostaje w sprzeczności z zasadą racjonalności działania. Chodzi tu o obowiązek kalkulowania stawek opłat za usługi przesyłowe w taki sposób, aby udział opłat stałych za świadczenie usług przesyłowych w łącznych opłatach za te usługi dla danej grupy odbiorców nie był większy niż 40% dla paliw gazowych i energii elektrycznej;
- 4) zawiera rozwiązanie arbitralne, całkowicie „nieuzasadnione z punktu widzenia ważnych interesów społecznych”.

Wniosek należałoby uznać za bezzasadny. Powyższa ocena jest wynikiem następujących rozważań.

W art. 1 ust. 2 ustawy zostały określone cele tej regulacji prawnej, do których należy między innymi tworzenie warunków do :

- a) oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii,

- b) przeciwdziałania negatywnym skutkom naturalnych monopolii.

Dyspozycja art. 45 ust. 1 ustawy ma skłaniać odbiorców (konsumentów) energii elektrycznej, paliw gazowych i ciepła do racjonalnego zużycia i oszczędzania dostarczanej im energii. Z drugiej strony chroni ona tychże odbiorców (konsumentów) przed nadużywaniem pozycji monopolistycznej przez przedsiębiorstwa energetyczne. **Określenie przez ustawodawcę maksymalnego udziału opłat stałych za świadczenie usług przesyłowych w łącznych opłatach za te usługi dla danej grupy odbiorców, wyznacza relatywną barierę w podnoszeniu tych opłat.**

Jednocześnie, w sposób pośredni, został określony minimalny wskaźnik udziału opłat zmiennych, których bezwzględna wielkość, obciążająca indywidualnych odbiorców, jest bezpośrednio zależna od wielkości zużycia danego czynnika energetycznego.

Przepis art. 45 ust. 5, mając na względzie realizację celów określonych w ustawie, stanowi między innymi, że udział opłaty stałej za świadczenie polegające na przesyłaniu (dostarczaniu) paliw gazowych i energii elektrycznej nie może przekraczać 40% łącznych opłat za ten rodzaj usług dla określonej grupy odbiorców. W tym zakresie decyzja ustawodawcy musi być więc respektowana przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych i energii elektrycznej, przy ustalaniu stawek opłat za świadczone usługi.

W opiniowanym przypadku ingerencja ustawy w sferę działalności przedsiębiorstw energetycznych chroni „oszczędnych” odbiorców przed wzrostem cen dostarczanej energii, spowodowanym tylko zmianą ich struktury. Skuteczność limitowania udziału opłat stałych, oceniana z punktu widzenia założonych celów, zostanie zweryfikowana w praktyce. Być może, obowiązujący obecnie wskaźnik dla paliw gazowych będzie wymagał korekty. **Nie ma jednak żadnych podstaw do kwestionowania konstytucyjności zaskarżonego przepisu. Ograniczenie bowiem wolności działalności gospodarczej przedsiębiorstw energetycznych, polegające na ustawowym określeniu sposobu kalkulowania stawek opłat za usługi przesyłowe, jest uzasadnione ważnym interesem publicznym (art. 22 Konstytucji).** Trafna jest uwaga Trybunału Konstytucyjnego, że koszty dostawy energii i ciepła dla indywidualnych odbiorców „stanowią obecnie jeden z poważniejszych składników wydatków ludności, od wielu też lat rosną one szybciej

od poziomu inflacji” (OTK ZU nr 6 z 1999 r. s. 682). Dlatego ustawodawca jest obowiązany do możliwie szerokiego regulowania kwestii cen (taryf) dostarczanej energii właśnie w ustawie „ jako akcie o szczególnej mocy prawnej i stanowionym pod kontrolą opinii publicznej i wyborców” (ibid).

Nie dostrzegam oczywistych sprzeczności między przepisem art. 45 ust. 5 a przepisami ustępów poprzedzających. Zadaniem przedsiębiorstw energetycznych jest dostosowanie taryf dla paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła do wymagań określonych w tych przepisach, przy uwzględnieniu ustawowego sposobu kalkulacji stawek opłat.

Wbrew twierdzeniu Wnioskodawcy, przepis art. 45 ust. 5 ustawy jest uzasadniony „ważnym interesem społecznym” (o czym już była mowa) i nie pozostaje w sprzeczności z zasadą racjonalnego działania.

Należałoby zatem oddalić także zarzut niezgodności zaskarżonego przepisu z art. 2 Konstytucji.

Sporządził: Witold Pawełko